

ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΩΝ ΧΥΤΡΩΝ

ΦΡΙΞΟΥ Σ. ΜΑΡΑΘΕΥΤΗ, Μ.Α.

Σύμφωνα με τον Στέφανο Βυζάντιο, ο οποίος στηρίζεται πάνω σε πληροφορίες του Ξεναγόρα, το βασίλειο των Χύτρων, στα βορειοανατολικά της Λευκωσίας, ιδρύθηκε από τον Χύτρο, γιο του "Αλεδρου ή 'Αλέξανδρου, γιού του 'Ακάμαντα. Είναι φανερό ότι στην επίλογη της τοποθεσίας και στην ανάπτυξη της πολιτείας και του βασιλείου γενικά τον κυριώτερο ρόλο έπαιξε ο Κεφαλόβρυσος με τ' άφθονο νερό του.

Το βασίλειο με τ' όνομα Κιτρουσί περιλαμβάνεται στα δέκα βασίλεια που αναφέρονται στην πρισματική έπιγραφή του Έσσαρχαδών το 672 π.Χ. Ο βασιλιάς του φέρει τ' όνομα Πυλαγόρας (άσσυριακά Πιλαγούρα), το οποίο συνήθως δεν χρησιμοποιείται σαν προσωπικό όνομα αλλά σαν τίτλος αξιωματούχου. Ήταν ένας από τους δυο άπεισταλμένους που κάθε πολιτεία της Ελλάδας έστελλε στο άμφικτυονικό συνέδριο.

Αν κρίνουμε από τα έρείπια, ή πολιτεία των Χύτρων στα χρόνια των βασιλείων και αργότερα των Πτολεμαίων και των Ρωμαίων, βρισκόταν στον λόφο πάνω από την εκκλησία του 'Αγίου Δημητρίου, σ' απόσταση ενός περίπου μιλίου από τις πάνω ένορίες της σημερινής Κυθρέας.

Το βασίλειο των Χύτρων δεν άκούεται καθόλου κατά την περίοδο των πολέμων τών βασιλείων έναντιών τών Περσών. Οι πληροφορίες που έχουμε γι' αυτό είναι σκόρπιες κι αναφέρονται σε διάφορες έπιτοχές. Στον περίβολο του ναού της Παφίως 'Αφροδίτης θρέθηκε μιá φοινικική έπιγραφή, από την οποία ή μόνη λέξη που μπορεί να διαβασθεί με βεβαιότητα είναι «μελέα», δηλαδή βασιλιάς. Μήπως σημαίνει ότι στην

πολιτεία έγκαταστάθηκαν Φοίνικες;

Από μιá όμλεια του ρήτορα Λυσία, σχετικά με την κατάσχεση της περιουσίας του 'Αριστοφάνη, του γιού του Νικόφημου, διασώθηκε μόνο ή παρακάτω πρόταση: «'Ο Δημάρατος βρέθηκε ένοχος προδοσίας της πολιτείας τών Χύτρων». Η καταδίκη του Δημάρατου σχετίζεται προφανώς με την καταδίκη στη νήσο χωρίς δίκη του 'Αριστοφάνη και του πατέρα του Νικόφημου. Υπάρχει ή πιθανότητα ο 'Αριστοφάνης έκοψε νομίσματα στα όποια φαίνεται τ' όνομά του συνοδευόμενο από τον βασιλικό τίτλο. Τό βέβαιο είναι ότι ήταν φίλος του Εύαγόρα κι ότι έναντιώθηκε στην άλλαγή της αθηναϊκής πολιτικής άπέναντι στην Κύπρο μετά την ύπογραφή της 'Ανταλκιδείου Ειρήνης το 386 π.Χ. Η κατηγορία έναντιόν του 'Αριστοφάνη και του Νικόφημου ήταν ότι προσπάθησαν να ξεσηκώσουν τον αθηναϊκό στρατό στη νήσο σε άνταρσία για να μη φύγει κι έγκαταλείψει τον Εύαγόρα. Η καταδίκη μάλιστα τών δυο άνδρών σε θάνατο φαίνεται ότι έγινε όταν ο Χαβρίας βρισκόταν στη νήσο επί κεφαλής της αθηναϊκής δύναμης.

Η γνώμη του Γερμανού ιστορικού Έγκελ ότι στους Χύτρους υπήρχε κάποιος βασιλιάς Γορδίας φαίνεται πολύ άπιθανη γιατί στηρίζεται πάνω σε πολύ άμφίβολη μαρτυρία.

Η πολιτεία τών Χύτρων με τον Κεφαλόβρυσό της, συνέχισε την ύπαρξη της καθ' όλη την αρχαία και μεσαιωνική ιστορία της νήσου, ως την καταστροφή της από τους Σαρακηνούς το 806 μ.Χ., όταν έγκαταλείφθηκε και παράδωσε τη θέση της στη σημερινή Κυθρέα.